

شورای عالی حوزه های علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران
حوزه علمیه ریحانه شهرستان اصفهان
مقاله علمی - پژوهشی

موضوع:

رابطه عدل الهی و سحر و جادو

محقق:

زهرا نادری

پاییز ۹۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

«عدل الهی» به معنای بهره مندی موجودات عالم از فیض الهی به مقدار امکان و قابلیت هایشان است و شامل عدل تکوینی، تشریعی و جزایی می شود. یقین و باور این حقایق از سوی هر انسان معتقدی سبب به وجود آمدن آثار مختلف اخلاقی و تربیتی مانند: دستیابی به تقوا، توکل و تفویض امور به خداوند و ... خواهد شد؛ ولی در مقابل تفهیم نادرست این حقایق سبب انحراف فرد و جامعه خواهد شد و سوء استفاده ی افراد سودجو با اهداف شیطانی مانند ساحران را در پی خواهد داشت. خداوند عادل برای هر چیز سببی و برای هر سبب حکمتی و برای هر حکمت دانشی و برای هر دانش دروازه ی گویایی قرار داده است؛ و این علل و اسباب علاوه بر ابعاد مادی، شامل علل معنوی نیز می شود. سحر نیز جزو مقدرات الهی است و سببیتش را از قضای الهی گرفته است؛ یعنی همان طور که دعا در جانب خیر از مقدرات الهی است و به اذن خدا در تکوین اثر می گذارد، سحر نیز در طرف سوء از جمله مقدرات الهی است و به اذن خدا برای امتحان، ابتلا و یا هر حکمت دیگری به مردم مؤثر است. البته مراد از این اذن، اذن تکوینی است، نه تشریعی، چنانکه در مطلق محرمات چنین است و این اذن دلیل بر رضایت خداوند بر این امر نیست زیرا خدا

انسانها را از این کار نهی کرده است و در صورت انجام دادن برای آنها مجازات سختی در نظر گرفته است. با توجه به عدل و حکمت خداوند اگر خدا بخواهد مانع علل و تأثیر آن ها شود، نظام علی و معلولی حاکم بر جهان هستی از بین می رود و اگر از ابتدا بخواهد کاری کند که ظالمان (ساحران) مرتکب ظلم (سحر و جادو) نشوند با اختیار انسان منافات دارد، ولی با توجه به آیات قرآن در صورت اعتماد به حق و کفایت خدا، با تأثیرات اسباب معنوی علل و اسباب ظاهری بی تأثیر می شود و هیچ ساحری نمی تواند به کسی آسیب برساند. خداوند به هیچ وجه به مردم ستم نمی کند، لیکن خود مردم بر خویشتن ستم می کنند.

واژگان کلیدی: عدل، سحر، جادو، رابطه، انسان.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۱
۱- معانی مهم عدل.....	۳
۲- معنای سحر.....	۴
۳- معنای جادو.....	۵
۴- عدل الهی و آثار تربیتی آن بر زندگی انسان.....	۶
الف- رابطه ی حکمت و عدل.....	۶
ب- دلایل اثبات عدل الهی.....	۷
ج- عدل الهی و کارآمدی نظام تربیتی اسلام.....	۹
د- نزدیکی و دستیابی به تقوا.....	۹
شکر.....	۹
صبر.....	۱۰
توکل به خداوند و تفویض امور به او.....	۱۰
حسد نورزیدن.....	۱۱
پرهیز از گناه و تعجیل در توبه.....	۱۱
حسن ظن به خداوند و اعتماد به او.....	۱۲
۵- سحر و حقیقت آن.....	۱۳
الف- حقیقت سحر.....	۱۴
ب- اقسام سحر.....	۱۵
ج- تفاوت سحر و معجزه.....	۱۷
د- تفاوت سحر و کرامات.....	۱۸

* قرآن کریم

* نهج البلاغه

- ۱- ابن بابویه، ابو جعفر محمد بن علی، التوحید، چاپ دوم، قم، انتشارات جامعه مدرسین، ۱۳۵۷ ش.
- ۲- ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، ج ۴، بیروت: دارالفکر- دارصادر، ۱۴۱۴ ق.
- ۳- اصفهانی، محمدرضا، پژوهشی در اعجاز علمی قرآن، قم: انتشارات پژوهش های تفسیر علوم قرآن، ۱۳۸۶ ش.
- ۴- امین، سیده نصرت، مخزن العرفان در تفسیر قرآن، ج ۲، تهران: نشر نهضت زنان مسلمان، ۱۳۶۱ ش.
- ۵- بنی هاشمی، سید محمد، عدل الهی در عالم تکوین، چاپ اول، تهران: مرکز فرهنگی انتشاراتی منیر، ۱۳۹۲ ش.
- ۶- جباران، محمدرضا، درسنامه علم اخلاق (۲)، ج ۲، چاپ هشتم، قم: مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران، نشر هاجر، ۱۳۹۰ ش.
- ۷- چناری، فریبا، پژوهشی در حقیقت سحر و جادو، زنجان: انتشارات نیکان کتاب، ۱۳۸۳ ش.
- ۸- حر عاملی، محمد بن حسن، تفصیل وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه، قم: مؤسسه آل البيت (علیهم السلام)، الاحیاء التراث، ۱۴۱۲ ق.
- ۹- حسن، فیض کاشانی، تفسیر صافی، ج ۵، ذیل آیه ۷ از سوره الرحمن، تهران: انتشارات

الصدر، ۱۴۱۵ ق.

۱۰- حسینی دشتی، مصطفی، معارف و معاریف (دائرة المعارف جامع اسلامی)، ج ۲،

چاپ اول، تهران: موسسه فرهنگی آرایه، ۱۳۸۵ ش.

۱۱- خمینی، روح الله، عدل الهی از دیدگاه امام خمینی (ره)، چاپ چهارم، تهران:

مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۷۸ ش.

۱۲- دستغیب شیرازی، عبدالحسین، قلب سلیم، چاپ پانزدهم، تهران: دارالکتب

الاسلامیه، ۱۳۸۱ ش.

۱۳- دشتی، محمد، ترجمه نهج البلاغه، ج ۱، قم: نشر دارالحکمه، ۱۳۷۹، حکمت ۴۳۷ ش.

۱۴- راغب اصفهانی، حسین بن محمد بن فضل، المفردات فی غریب القرآن، ج ۱۸،

بیروت: دارالعلم الشامیه، ۱۴۱۲ ق.

۱۵- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، معجم الفاظ القرآن، ج ۲، سید غلامرضا، خسروی

حسینی، تهران، انتشارات مرتضوی، ۱۳۷۴ ش، نرم افزار کتابخانه کلام اسلامی.

۱۶- سبحانی، جعفر، الفکر الخالد فی بیان العقائد، ج ۱، نشر مؤسسه امام صادق (علیه

السلام)، بی تا، نرم افزار کتابخانه کلام اسلامی.

۱۷- سبحانی، جعفر، راهنمای حقیقت، نشر مشعر، بی تا، نرم افزار کتابخانه کلام اسلامی.

۱۸- سعیدی مهر، محمد، آموزش کلام اسلامی، قم: نشر کتاب طه، ۱۳۸۳ ش.

۱۹- سید علوی، ابراهیم، عدل الهی و عدالت بشری در نهج البلاغه، چاپ اول،

تهران: بنیاد نهج البلاغه، ۱۳۷۹ ش.

۲۰- شبر، عبدالله، اخلاق، محمد رضا، جباران، چاپ پنجم، قم: مؤسسه انتشارات

هجرت، ۱۳۷۹ ش.

۲۱- شریف الرضی، محمد بن حسین، ترجمه و شرح نهج البلاغه فیض الاسلام، ج ۶،

علی نقی، فیض الاسلام اصفهانی، نرم افزار جامع الاحادیث نور.

۲۲- شعرانی، ابوالحسن، شرح فارسی تجرید الاعتقاد، تهران، انتشارات اسلامی، بی تا،

نرم افزار کتابخانه کلام اسلامی.

۲۳- شیروانی، علی، صحیفه سجاده، ج ۲، قم: مؤسسه دارالفکر، بی تا.

۲۴- طاهرزاده، اصغر، جایگاه جن، شیطان و جادوگر در عالم، چاپ اول، اصفهان: لب

المیزان، ۱۳۸۸ ش.

۲۵- طبری، محمد بن جریر بن رستم، نوادر المعجزات فی مناقب الائمة الهداه، نشر

دلیل ماه، نرم افزار کتابخانه کلام اسلامی.

۲۶- عارفی پور، الهه، حق الناس گناهی نابخشدنی، چاپ اول، قم: نور السجاده،

۱۳۸۷ ش.

۲۷- عباسی، جعفر، عدل الهی و کارکردهای اجتماعی و فردی آن، معرفت، شماره ۱۴۹،

سال نوزدهم، اردیبهشت ۱۳۸۹ ش.

۲۸- گنابادی، سلطان محمد، تفسیر بیان السعاده فی مقامات العباد، ج ۲، بیروت:

مؤسسه الأعلمی للطبوعات، ۱۴۰۸ ق.

۲۹- لاهیجی، حسن بن عبدالرزاق، رسائل فارسی، تهران، نشر: میراث مکتوب، بی

تا، نرم افزار کتابخانه کلام اسلامی.

۳۰- مجلسی، محمد باقر، محمد باقر، کمره ای، آسمان و جهان، ج ۳، انتشارات اسلامی،

بی تا، نرم افزار کتابخانه کلام اسلامی.

۳۱- محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، ج ۴، ویرایش دوم [با ترجمه فارسی]،

ج هشتم، قم: دارالحديث، ۱۳۸۵ ش.

۳۲- محمدی، علی، شرح کشف المراد، نشر دارالفکر، بی تا، نرم افزار کتابخانه کلام

اسلامی.

۳۳- مشکینی، علی، دروس فی الاخلاق، قم: نشر الهادی، ۱۳۷۴ ش.

۳۴- مصباح یزدی، محمد تقی، آموزش عقاید (۱-۳)، چاپ سوم، قم: انتشارات

موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۹ ش.

۳۵- مصطفوی، حسن، التحقيق فی کلمات القرآن الکریم، ج ۱۳، تهران: مرکز نشر

آثار علامه مصطفوی، ۱۳۸۵ ش.

۳۶- مطهری، مرتضی، سیری در سیره ائمه اطهار (علیهم السلام)، ج ۲۵، چاپ چهل

وشش، انتشارات صدرا، بی جا، ۱۳۹۰ ش.

۳۷- مطهری، مرتضی، عدل الهی، چاپ سوم، قم: انتشارات صدرا، ۱۳۶۷ ش.

۳۸- مطهری، مرتضی، مجموعه آثار استاد شهید مطهری، ج ۱۶، قم: انتشارات صدرا،

ص ۵۰۷، نرم افزار کتابخانه کلام اسلامی.

۳۹- مقسمی، رضا، شناخت علمی سحر و جادو و طریقه ابطان آن، تهران: سفیر

صبح، ۱۳۸۹ ش.

۴۰- مکارم شیرازی و دیگران، ناصر، زندگی در پرتو اخلاق، چاپ پنجم، قم:

انتشارات سرور، ۱۳۸۴ ش.

۴۱- موسوعه، رفیق، عجم، مصطلحات ابن خادون والشریف علی محمد الجرجانی، ج

۲، نشر: مکتبه لبنان ناشرون، بی تا، نرم افزار کتابخانه کلام اسلامی.

۴۲- نراقی، احمد، معراج السعاده، چاپ هشتم، قم: انتشارات هجرت، ۱۳۸۱ ش.